

Kom igång med din systemkamera

Fotoövningar

Här finns en mängd övningar till kursen samlade. Dessutom finns lite tips för vidare utveckling, när du känner att du vill gå vidare med ditt fotograferande.

Kapitel 2 - Bättre bilder med enkla medel

Plus/minus

Sätt kameran i P-läge, och leta rätt på plus/minus-knappen. Ta tre bilder på valfritt motiv: en alldeles för ljus, en alldeles för mörk och en lagom. Pröva dig fram med +/- för att hitta lagom inställning för just detta motiv.

Undersök din kamera. Vilka andra lägen fungerar plustricket i? Testa gärna A/Av, S/Tv och M.

Färgtricket

Leta rätt på hur du ställer vitbalansen på din kamera. Pröva dig fram, lek med vitbalansen för att få oväntade färg effekter.

Proffsiga porträtt

Kombinera plustricket, färgtricket och fönstertricket genom att ta ett porträtt vid ett fönster. Precis såhär jobbar ofta proffsen. Fönsterljuset kan variera i känsla beroende på väder ute och hur stort fönstret är. Pröva dig fram till vad du själv gillar! Lyser solen kan det vara effektivt att ha halvöppna persienner.

Svischbild i stan

Gå ut i skymningsljuset och fotografera bilar i stan. Välj S eller Tv-läge och 1/8 sekund. Svischa med bilarna för att skapa riktigt stämningsfulla rörelsebilder. Använd plustricket om bilderna inte blir lagom ljusa.

Favorittrick

Vilket är ditt personliga favorittrick från detta kapitel? Beskriv tricket för en kompis eller släkting som också fotograferar. Kan ni tillsammans vidareutveckla tricket på något sätt?

Kapitel 3 - Ta kontroll över spakarna

Zoomeffekt

Pröva de olika lägena P, S (Tv), A (Av) och M. Lär känna din kamera! Hur ställer du in den? Ta en bild i S/Tv-läge och 1/15 s, och zooma under tiden du tar bilden! Vad händer? Blir det någon skillnad om du zoomar in eller ut under exponeringstiden?

Lär känna din kamera

Ställ in kameran på M-läge och experimentera dig fram. Hur justerar du slutartid? Hur väljer du bländare? Var sitter ISO-knappen? Har du snabbknapp till ISO, förutom menyinställningen? Kolla gärna manualen vid behov.

ISO-test

Hur brusigt blir det med olika ISO-tal? Testa din kamera. Fotografera samma motiv med ISO 100, 200, 400, 1600 och så högt din kamera tillåter.

Leta rätt på och ställ in auto-ISO på din kamera. Fundera över i vilka lägen du vill använda auto-ISO.

Bara långa tider

Fota en hel dag med 1/15 s eller längre. Vad kan du åstadkomma med lång slutartid? Kan du skapa intressanta rörelseeffekter med kameran? Vad händer om du fotograferar från tåget/bilen/bussen med lång slutartid?

Växla tid mot bländare

Är det soligt ute så ställ in 1/60 s, f/16 (vilket innebär bländare 16) och ISO 200. Blir det lagom ljust? Fotografera fåglar som flyger. Vad får du för skillnad i bilderna om du istället använder 1/500 s, och f/5,6, ISO 200? Nu har du kortat ned tiden, men istället släppt in mer ljus med bländaren.

Ser du någon skillnad i bilderna? Kan du öka skillnaderna ännu mer? Hur?

Testa frysknappen

Leta rätt på frysknappen (AE-L/stjärnknappen) på din kamera. Behöver du hålla in den för att den ska frysa spakarna, eller räcker det med att klicka på den en gång? Det är olika på olika kameror.

Ofta ser du i sökaren om den har fryst spakarna. Det brukar synas en stjärna eller stå "AE-L". Vad händer om du fotograferar någon i motljus, men först siktar nedåt mot det mörkare i bilden och fryser spakarna?

Förklara för någon

Ett av de bästa sätten att förstå något är att förklara det för någon annan. Välj ut det som du tycker är svårast i detta kapitel, och förklara hur det hänger ihop för en kompis, släkting eller partner.

Kapitel 4 - Fixa skarpa bilder

Rörelse och slutartid

Hur lång slutartid kan du hålla still på? Testa genom att fotografera utomhus i skymningsljus. Klarar du olika långa tider med vidvinkel jämfört med inzoomat? Har du stabilisering kan det vara intressant att jämföra skillnaden om du stänger av den.

Välj fokuspunkt

Ta reda på hur du väljer fokuspunkt på din kamera. Har den ett antal fokuspunkter som du kan rotera mellan, eller väljer du genom att klicka på skärmen (touchscreen)? Hur gör du för att stänga av kamerans automatiska val av fokuspunkt?

Följande fokus

Pröva på cykelläget (AF-C/Ai Servo) med din kamera. Sikta på motivet, tryck ner avtryckaren halvvägs, och sikta på olika saker på olika avstånd. Märker du hur kameran letar skärpa hela tiden? När vill du använda detta?

Porträttläge

Ställ in porträttläget AF-S/One shot. Testa att låsa fokus, och se om du kan komponera om bilden så att motivet är ute i ena sidan av bilden.

Ta en bild med ett objekt i fokus

Välj ett objekt (tex ett vinglas, eller en blomma) i fokus, och låt resten av bilden bli suddig. Hur gör du det? Arbeta med suddtricket tre faktorer, och hitta inställningar för autofokus (fokuspunkt mm) som du trivs med.

Suddiga bilder

Ta en bild där allt i bilden är suddigt. Hur gör du det? Det enklaste kan vara att slå av autofokusen helt, och justera skärpan manuellt. Kan du "lura" autofokusen på något sätt annars?

Fotografera genom glas

Ta ett porträtt på någon genom ett fönster, så att speglingen i fönstret också syns i bilden. Jobba med att få skärpan rätt. Klarar autofokusen att hitta rätt, eller behöver du ställa skärpan manuellt?

Skärpedjupet

Ta två porträtt: ett med stort skärpedjup (skarp bakgrund), och ett med litet (suddig bakgrund). Repetera de tre faktorerna som påverkar skärpedjupet genom att undersöka dem själv. Testa att ändra tex brännvidd (genom att zooma) och se hur det påverkar suddet i bakgrunden.

Kapitel 5 - Bättre blyxbilder

Kompensera svartsynken - få bättre stämning

Ta kontroll över lång slutartid och blyxt. Pröva dig fram i S/Tv-läget och högt ISO. Pröva dig fram med ganska långa slutartider (ca 1/15 s) och se om du får till resultaten du vill inomhus. Nästa steg kan vara att sänka ISO, och välja ännu längre slutartid. Snurra kameran när du tar en bild! Vad händer?

Fräck bild i motljus

Ta en bild i motljus med blyxt. Justera kompensationen (+/-) på blyxten så att du får lagom mycket blyxtljus. Pröva dig fram och upptäck vad du kan åstadkomma med blyxtkompensationen.

Hur långt räcker din blyxt?

Pröva dig fram för att lära känna just din kamera. Du får ännu längre räckvidd på blyxten genom att höja ISO.

Vitbalans och blyxt

Vilken vitbalansinställning tycker du passar bäst med blyxtljus? Gå igenom de olika (sol, lysrör, moln med mera) och se vad som funkar bäst för just din kamera.

Porträtt med skedtricket

Ställ dig så du har en vit vägg bakom ryggen. Kör skedtricket så att ljuset studsar bakåt, in i den vita väggen. Fotografera en person eller en pryl i detta ljus. Kan du ändra bildens karaktär genom att rikta skeden åt olika håll? Går det lika bra med en sminkspegel, eller en foliebit?

Filmaffischbild

Använd blyxten en mulen dag. Ställ exponeringskompensationen (+/-) på -2. Plussa styrkan på blyxten genom blyxtkompensationen tills du får en lagom ljus bild. Jobba med vitbalansen för att få till en dramatisk känsla.

Blyxt och gatljus

Ta ett blyxtporträtt utomhus kvällstid, i gatlampornas sken. Försök att med lång tid, blyxt och högt ISO få till en lagom ljus bild, både vad gäller personen och bakgrunden. Jobba med färgfilter på blyxten (kanske en flaska äppeljuice?) och vitbalansen för att få till färger du tycker fungerar bra.

Stearinljus och blyxt

Vill du verkligen behärska balansen mellan omgivande ljus och blyxtljus är detta en bra övning. Tänd några stearinljus på ett bord, och fotografera rummet med blyxt, utan att stämningen förstörs av för starkt blyxtljus.

För att ge ett mer diskret blyxtljus kan du använda en gul post-it istället för skeden, då får du lite varmare ton i ljuset. Justera tid och bländare, samt blyxtkompensationen för att hitta en lagom balans mellan blyxtljus och stearinljus. Här kan det vara lärorikt att använda M-läge på kameran. Arbeta med vitbalans för att få bra färg i bilden.

Kapitel 6 - Smarta menyinställningar

Exponeringsvarningar

Hur får du fram histogrammet och varningsblinket på din kamera? När kan du ha störst nytta av dem?

Snabbknapp för vitbalans

Finns en snabbknapp på din kamera för vitbalansen (WB)? Hur gör du om du vill ställa in Egen Vitbalans (PRE eller Egen)? Kika i manualen vid behov.

Lek med färgen

Använd vitbalansen kreativt - ta en för blå eller för gul bild och utnyttja effekten! Prova hur intelligent kameran är, genom att testa auto-vitbalansen jämfört med nån av förinställningarna. Vilket blir bäst? Undersök bildstilar/picture control/filmläge för att se vilka inställningar du gillar.

Undersök bildkvalitet

Ta några bilder i både raw och jpeg. Ladda in dem i datorn och se om du kan hitta nån skillnad i kvalitet. På www.moderskeppet.se finns mer tips om hur du kan jobba med bildbehandling av både RAW- och JPEG-bilder.

Pröva RAW-format

Ställ in din kamera på att spara bilderna i RAW-format. Har du plats kan du välja både RAW och JPEG så har du båda. Ladda gärna ner en gratis testversion av ett program för konvertering av RAW-bilderna, och testa bildbehandla RAW!

Exempel på program är Lightroom, Photoshop Elements, Capture One, Aperture och Bibble Pro. Många av dessa kan du testa gratis i 30 dagar innan köp.

Kapitel 7 - Bildtrick

Nattbilder

Packa termos, ficklampa och ärtpåse/stativ och ta med en kompis ut på nattfotografering! Hur kan ni leka med långa tider och ljus? Har du en laserpekare eller cykellampa kan den användas för att "måla med ljus" i bilderna.

Proffsig bakgrund

Jobba aktivt med att titta i sökaren när du tar bilder. Vad är med i bilden, i bakgrunden? Vad är inte med? Prova proffsens knep: att rensa bort mängden saker i bakgrunden, så att det blir så "rent" som möjligt. Hur fungerar det tycker du?

Välj bort färg

Fotografera bara vissa färger. Bestäm dig för två färger, och hitta motiv med dessa färger. Bry dig inte om motiven i övrigt, bara färgmässigt. Vad är meningen med att fotografera på detta sätt? Hur blir bilderna om du sätter ihop ett kollage?

Svartvitt "Zlatan-porträtt"

Ta ett helkroppssporträtt med husväggljus. Ställ dig med en solbelyst ljus husvägg i ryggen, och låt personen stå på andra sidan gatan. Ställ kameran på svartvitt, eller konvertera bilden till svartvitt i bildbehandlingen.

Vinglas

Fota genom ett glas. Håll glaset framför objektivet, och pröva dig fram med olika vinklar. Blir det bäst i medljus eller motljus? Vad händer som solen lyser på glaset samtidigt?

Låt barnen fota!

Ibland kan de bästa bilderna vara de helt oväntade. Låt barnen ta bilder, och sätt ihop ett gemensamt kollage. Detta kan göras under en eftermiddag, eller utvecklas till ett helt sommarprojekt.

Kapitel 8 - Kameratricks

Fast optik

Tejpa objektivet på 35 mm, fota en hel helg med bara det. Skapa intressanta bilder genom att istället flytta dig nära och långt ifrån motiven. Försök hitta vinklar och motiv som gör dina bilder mer intressanta!

Bara superliten bländare

Ta tre kreativa bilder med bländare 22. Hur kan du utnyttja skärpedjupet du får? Vilka svårigheter möter du när du låser bländaren på 22?

Fotografera regn eller snö

Vilka slutartider fungerar bäst för att få lite lagom rörelse i regnet/snöen? Kan du hitta något mörkt som bakgrund för snön (tex ett hus) som gör att den syns bättre i bilden?

Okularinställningen

Undersök okularinställningen: kan du slippa dina glasögon när du fotograferar? Vilken inställning på dioptriinställningen gör bilden så skarp som möjligt för dig?

Vatten på asfalten

Fotografera strax efter ett regn, och låt kameran vara bara några centimeter över vattenpölar på gatan. Hitta intressanta speglingar, med människor, stadsvyer och bilar. Har du live view kan det underlätta här.

Fotografera barnbilder

Använd kulsprutetricket nästa gång du fotograferar barn. Ibland kan själva seriematningen göra att barnen tycker det är extra kul framför linsen!

Kapitel 9 - Vägen till bilden

Gör exakt det jag gjorde

Välj det avsnitt som du tyckte var mest intressant, och efterlikna vad jag gjorde i kursen. Hur kan du utveckla det vidare?

Flygplansfoto

Fotografera ett propellerflygplan vid den lokala flygklubben. Försök få en skarp bild på planet när det åker förbi, där propellern är i rörelse och planet ändå är skarpt.

Använd fler trick från kursen (tex färgtricket, plustricket och svischtricket) för att få mer liv i din bild. Andra motiv där du kan jobba extra med slutartiden är motorsport, agility och hästsport.

Nattbilder från bilen

Surra fast din kamera på nackstödet i en bil, riktad framåt. Ställ in M, 30 s och iso 200. Hitta en bländare som ger en lagom ljus bild, och åk runt i stan på kvällen. Vad blir effekten av detta?

Kan du fästa kameran på en bräda som sticker ut ur bilfönstret? Hur blir det?

Obs - kör försiktigt! :)

Fyrverkerier på nyårsafton

Fotografera fyrverkerier med hjälp av att lägga kameran på en ärtpåse, ett räcke (eller stativ om du har). Kör 30 s slutartid. Prova dig fram med ISO och bländare tills du får en bild du gillar.

Har du trådutlösare kan du använda Bulb-läget (B) och få riktigt långa slutartider. Då kan en svart kartongbit vara bra att hålla framför linsen när inga fyrverkerier kommer, för att "pausa" ljusinsläppet från andra ljuskällor.

Klottra med ljus

Klottra med ficklampa på en husvägg. Ställ kameran på en låda eller på marken med lång slutartid. Kanske kan du skriva saker i luften - men gör det spegelvänt mot kameran!

Snörtricket

Bind kameraremmen i ett 1 meter långt snöre. Knyt andra änden runt en tältpinne, och fäst tältpinnen i skogen nästan. Nu är ditt uppdrag att ta tre varierade bilder utan att kameran får släppa sin förankring i marken. Arbeta aktivt med att söka intressanta motiv och bildvinklar. Målet med denna övning är att få tre bilder som du kan tänka dig att ha på väggen hemma.

Ministudio med fönsterljus

Sätt upp en ministudio hemma, lite som jag gjorde i detta kapitel. Montera upp eller välj en bakgrund (dörr, lakan, filt eller vägg) och placera motivet (en person eller kanske husdjur?) så att fönsterljuset faller in fint, lite snett från sidan.

Fördjupa fönstertricket

Undersök vad du kan göra med fönstertricket. Blir det nån skillnad mellan ett vitt rum och ett mörkt rum? Stort jämfört med litet fönster? Långt ifrån eller nära fönstret? Höj ISO om det är väldigt mörkt i rummet.

Fotografera grupper

Ta porträtt på några kompisar eller din familj, som kan sitta på väggen. Använd fönstertricket för att få till fint ljus, och försök fånga tidpunkten då alla ser bra ut i bilden.

Steg för att utvecklas vidare med foto

Analysera egna bilder

Ta fram fem bilder från senaste månaden. Skriv ner vad du gillar med varje bild, och vad du hade kunnat göra bättre. Sammanfatta i några punkter vad du kan lära dig av dessa bilder.

Fler fotointresserade

- Bilda en liten fotogrupp med två eller tre andra. Samlas en gång i månaden, presentera då tre bilder var och ge varandra konstruktiv kritik på bilderna.
- Gå med i en fotoklubb för att utveckla fotograferandet.
- Gå med i fotosidan.se eller flickr.com, ladda upp bilder. Kommunicera med andra om foto! Kanske finns grupper som fokuserar på just de motivområden som intresserar dig.

Projekt: dagboksBild

Ta en bild varje dag, som du antingen skriver ut eller bloggar med varje kväll. Detta blir en perfekt ursäkt att få fotografera på jobbet/i skolan/i situationer där du vanligtvis inte fotograferar. Ett alternativ kan vara att ta en bild i timmen, och göra en miniatställning med bilder tagna varje timme.